

# Η ΣΙΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

**Τ**ὸ σιτάρι, τὸ πλέον διαδεδομένο φυτὸ στὸν κόσμον, ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς καὶ συγγραφεῖς ὡς τὸ πρῶτο φυτὸ ποὺ καλλιέργησε ὁ ἄνθρωπος τῆς προϊστορικῆς ἀκόμα ἐποχῆς, σ' αὐτὴ τὴ γωνία τῆς γῆς.

Σήμερα τὸ σιτάρι καλλιεργεῖται σ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας μας, ἀπὸ τὴν Κρήτη μέχρι τὴ Θράκη καὶ ἀπὸ τὶς ἀκτὲς μας μέχρι καὶ τὶς ἀλπικὲς ζώνες τῶν βουνῶν μας.

Ἡ σημασία τῆς σιτοκαλλιέργειας ποικίλλει κατὰ διαμέρισμα ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκταση ποὺ ἀφιερώνεται σ' αὐτὴν, τὸν ὄγκο τῆς ἐτήσιας παραγωγῆς καὶ τῆς ἐμπορευομένης ποσότητος, τὸν ἀριθμὸ τῶν σιτοπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν καὶ τὴ συμβολὴ τῆς στὴ σύνθεση τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος.

Γενικὰ γιὰ ὅλοκληρη τὴ χώρα μας ἡ σιτοκαλλιέργεια ἀπασχολεῖ τὸ 30% περίπου τῆς συνολικῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως (11.000.000 σιτοκαλλιεργούμενα στρέμματα περίπου σὲ σύνολο 37.081.000 στρεμμάτων) καὶ τὸ 40% περίπου τῶν ἀροτραίων καλλιεργειῶν (28.000.000 στρέμματα περίπου). Ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν σιτοκαλλιέργεια, ἀποκλειστικὰ ἢ ὄχι, τὸ 70% περίπου τῶν ἀγροτικῶν μας νοικοκυριῶν (712.016 νοικοκυριά σὲ σύνολο 1.048.000 νοικοκυριῶν) καὶ ἡ ἀξία τοῦ παραγομένου προϊόντος (4.500 ἑκατομμύρια καὶ πλέον) ἀντιπροσωπεύει τὸ 20% περίπου τῆς ἀξίας τῆς φυτικῆς μας παραγωγῆς.

Μὲ βάση τὰ παραπάνω καὶ τὰ ὑπάρχοντα σήμερα τεχνικοοικονομικὰ πλαίσια ἀναπτύξεως τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας, πρέπει νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν τεράστια σημασία ποὺ ἔχει γιὰ τὴν ὅλη μας οἰκονομία ἡ σιτοκαλλιέργεια καὶ ἡ ἀλματώδης ἀνάπτυξή της κατὰ τὴν τελευταία τριακονταετία.

## Ι. Καλλιέργεια - παραγωγή

### α) Καλλιέργεια

Ἡ καλλιέργεια τοῦ σταριοῦ κατὰ τὴν τε-

λευταία πρὸ τοῦ πολέμου ὀκταετία καὶ τὴν μεταπολεμικὴ περίοδο ἀκολούθησε τὴν παρακάτω ἀνοδικὴ πορεία:

ἔτος	χιλ. στρέμματα
1929:	5.007
1935:	8.462 »
1938:	8.615 »
1951:	9.540 »
1952:	9.650 »
1953:	10.450 »
1954:	10.450 »
1955:	10.400 »
1956:	10.620 »
1957:	10.880 »
1958:	11.110 »
1959:	11.630 »
1960:	11.420 »
1961:	10.660 »
1962:	10.880 » (προσωρινά)
1963:	9.900 » (καθ' ὑπόλογ.)

Πηγή: Στατ. ἐπετηρίδες.

Οἱ παραπάνω σιτοκαλλιεργούμενες ἐκτάσεις κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα, κατανέμονται:

Μακεδονία	32.4%
Θεσσαλία	19.4%
Στ. Ἑλλάδα - Εὐβοία	16.7%
Πελοπόννησος	16.1%
Θράκη	8.4%
Ἡπειρος	1.9%
Κρήτη	1.8%
Νησιὰ Αἰγαίου	1.6%
Νησιὰ Ἴονίου	1 %
Δωδεκάνησα	0.9%

Πηγή: Ὑπουργεῖο Γεωργίας (μέσος ὄρος τελευταίας πενταετίας)

β) Κοινωνικὴ κατανομὴ σιτοκαλλιεργουμένης ἐκτάσεως.

Ὁ μέσος καλλιεργούμενος κλῆρος, γιὰ ὁ-

# ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

## Τοῦ Τάσου Πλιασίδη

λόκληρη τὴ χώρα μας, εἶναι μόλις 15 στρέμματα κατὰ σιτοκαλλιεργητικὸ νοικοκυριό. Ποικίλλει ὁμως κατὰ διαμέρισμα καὶ παρουσιάζει μεγάλες διαφορές:

Περιοχὴ	Μέτρητα	σιτοκαλλιεργ. νοικοκ.	μέσος κλῆρος	στρέμ.
Θεσσαλία	70.191	»	»	31
Θράκη	40.078	»	»	23
Μακεδονία	207.441	»	»	17
Στ. Ἑλλάδα	112.536	»	»	15
Πελοπόννησος	142.917	»	»	12
Ἡπειρος — Νησιωτικὴ Ἑλλάδα	135.910	»	»	10-4

Πηγή: ΑΤΕ ἔτος 1958

Πλέον ἀναλυτικὰ ἡ κοινωνικὴ κατανομὴ τῆς σιτοκαλλιεργουμένης ἐκτάσεως γιὰ ὅλην τὴν κληρὴ τὴ χώρα μας μᾶς δίνεται μὲ τὸν παρακάτω πίνακα:

νοικοκυρ.	Ποσοστὸ (%)	διαθέτουν κλῆρο	μέχρι ἄπὸ	στρέμματα
342.088	(48.05 %)	»	10	»
185.748	(26.08 %)	»	11-20	»
94.984	(13.35 %)	»	21-30	»
64.612	(9.07 %)	»	31-50	»
20.744	(2.93 %)	»	51-100	»
3.066	(0.41 %)	»	101-200	»
834	(0.11 %)	»	201 καὶ ἄνω	»

Πηγή: ΑΤΕ ἔτος 1958

### γ) Παραγωγή

Χάρης στὶς ἐπίμονες προσπάθειες τῶν ἀγροτῶν μας καὶ τὶς θυσίες τους, ἡ αὐξηση

τῆς ἐτησίας παραγωγῆς σταριοῦ καὶ τῆς μέσης ἐτησίας στρεμματικῆς ἀποδόσεως ξεπέρασε κατὰ πολὺ τὸν ρυθμὸ αὐξήσεως τῶν σιτοκαλλιεργουμένων ἐκτάσεων:

ἔτος	παραγωγή	τόνοι	Μέση στρεμματ. ἀπόδοση	κιλά
1929 :	311.000	»	»	62
1935 :	740.000	»	»	87
1938 :	980.000	»	»	114
1951 :	930.000	»	»	97,5
1953 :	1.400.000	»	»	134
1955 :	1.337.000	»	»	128,5
1956 :	1.245.000	»	»	117
1957 :	1.720.000	»	»	158
1958 :	1.786.000	»	»	160,5
1959 :	1.767.000	»	»	152
1960 :	1.692.000	»	»	145,5
1961 :	1.592.000	»	»	149
1962 :	1.700.000	»	»	160

Πηγή: Στατιστ. ἐπετηρίδες (γιὰ τὸ 1962 στοιχεῖα προσωρινὰ)



Κατὰ κύρια σιτοπαραγωγικά διαμερίσματα ὁ ὄγκος τῆς ἑτησίας παραγωγῆς σταριου,

σὲ ποσοστὰ ἐπὶ τοῖς ἑκατό, καταμερίζεται: (μέσος ὄρος τελευταίας πενταετίας)

Μακεδονία	36,5 %	περίπου	μέ	μέση	ἑτήσια	στρεμματ.	ἀπόδοση	160	κιλά
Θεσσαλία	23,1 %	»	»	»	»	»	»	168	»
Θράκη	8,6 %	»	»	»	»	»	»	145	»
Στ. Ἑλλάδα	13,9 %	»	»	»	»	»	»	121	»
Πελοπόννησος	13,3 %	»	»	»	»	»	»	112	»

Καὶ γιὰ νὰ ἔχουμε πλέον ὁλακληρωμένη εἰκόνα τῆς σιτοκαλλιέργειας στὴ χώρα μας δίνουμε μὲ τὸν παρακάτω πίνακα καὶ τὴν παραδιδόμενη στὴ συγκέντρωση ποσότητα σταριου, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸν κύριο ὄγκο τῆς ἐμπορευομένης ποσότητας: (μέσος ὄρος τελευταίας πενταετίας)

Μακεδονία	225.128	τόν.	(42.19%)
Θεσσαλία	149.686	»	(28.05%)
Θράκη	67.250	»	(12.60%)
Στερ. Ἑλλάδα	54.400	»	(10.19%)
Πελοπόννησος	30.225	»	( 5.67%)
Ἑπόλ. Ἑλλάδα	6.911	»	( 1.30%)
<b>Σύνολο</b>	<b>533.600</b>	<b>»</b>	<b>100</b>

Πηγή: Στατιστ. ἐπετηρίδες — Στοιχεῖα Ἑπιχειρήσεως Γεωργίας.

\*\*\*

Ἡ παράθεση τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, ὅσο κουραστική καὶ ἂν εἶναι, κρίθηκε ἀναγκαία γιὰ τὴν μαζὴ μὲ τὴν στοιχειώδη γνώση τῶν κοινωνικοοικονομικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἐργατοτεχνικῶν πλαισίων ἐντὸς τῶν ὁποίων κινεῖται καὶ ἐξελίσσεται ἡ ἀγροτική μας παραγωγή καὶ ἡ οἰκονομία μιᾶς γενικώτερα, μᾶς ὁδηγοῦν ἀσφαλῶς στὶς κατωτέρω διαπιστώσεις καὶ συμπεράσματα:

1) Ἡ ἱκανοποιητικὴ αὐξηση τῆς σιτοπαραγωγῆς ποὺ καλύπτει, πλέον, τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας μας σὲ σιτάρι (ψωμί, μακαρόνια κλπ.) ὀφείλεται περισσότερο στὴν αὐξηση τῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως καὶ λιγότερο στὴν αὐξηση τῶν σιτοκαλλιεργουμένων ἐκτάσεων.

2) Ἡ αὐξηση τῶν σιτοκαλλιεργουμένων ἐκτάσεων δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθῆ σοβαρὰ ὅτι ἔγινε σὲ βάρος ἄλλων καλλιεργειῶν μὲ ἀσύμφορον ἐκμετάλλευσή τοῦ καλλιεργουμένου ἐδάφους. Ὄφειλεται κατὰ κύριο λόγο στὴ μείωση τῆς ἀγροναπαύσεως (3.500.000 στρέμμ. σήμερα ἔναντι 6.000.000 περίπου προπολεμικὰ) καὶ δευτερευόντως στὴν ἐπέκτασή της σὲ κάθε εἶδος ἐδάφους ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ πάλι τὰ περισσότερα εἶναι ἡμιορεινὰ ποὺ τώρα δόθηκαν στὴν καλλιέργεια καὶ ἀπρόσφορα γιὰ ὁποιαδήποτε ἄλλη, πλέον ἀποδοτικὴ, ἑτήσια καλλιέργεια. Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐνῶ προπολεμικὰ ἡ σιτοκαλλιέργεια ἀπασχολοῦσε τὸ 33% περίπου τοῦ καλλιεργουμένου ἐδάφους (1928: 8.600.000 στρέμματα σὲ σύνολο καλλιεργουμένων 26.000.000 στρεμμάτων), σήμερα ἀπασχολεῖ τὸ 30% περίπου.

3) Παρὰ τὴν ἐφαρμογή, σὲ ὁρισμένες πε-

ριοχές, τῆς μηχανοκαλλιέργειας καὶ μεθόδων βελτιωμένης καλλιέργειας, ἡ σιτοκαλλιέργεια, στὴ χώρα μας, ἐξακολουθεῖ ἀκόμα, συγκριτικὰ μὲ ὅ,τι γίνεται σὲ ἄλλες χώρες, νὰ ἔχει σχεδὸν τὴν πρωτόγονη μορφή της. Ἡ χρησιμοποίηση τῶν τρακτέρ καὶ τῶν ἄλλων μηχανημάτων κατεργασίας τοῦ ἐδάφους ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι περιορισμένη (διαθέτουμε 21342 τρακτέρ, συνολικῆς ἰσχύος 811.000, ἢτοι ἀνὰ 1.212 στρέμματα ἓνα τρακτέρ) καὶ ἡ χρήση τῶν λιπασμάτων στὴ σιτοκαλλιέργεια, παρὰ τὴν αὐξηση ποὺ παρουσιάζει τελευταία καὶ παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἀπορροφᾷ ἄνω τοῦ 60% τοῦ συνόλου τῶν χρησιμοποιουμένων στὴ χώρα μας λιπασμάτων, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πολὺ μικρὴ (5,5 κιλά λιπαντικῆς μονάδας κατὰ σιτοκαλλιεργούμενο στρέμμα, ἔναντι 32 στὸ Βέλγιο, 27 στὴ Δ. Γερμανία, 18 στὴν Ἀγγλία, 46 στὴν Ὀλλανδία κλπ.). Στοιχεῖα: ΑΤΕ 1961 — Ο.Ε.Ο.Σ. 1958 — Ἑπιχειρήσεως Γεωργίας.

4) Παρὰ τὴν ἱκανοποιητικὴ αὐξηση τῆς μέσης ἑτησίας στρεμματικῆς ἀποδόσεως, ποὺ σημειώνεται μεταπολεμικὰ καὶ ποὺ ὀφείλεται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στὴν ἐπίμονη καὶ μὲ θυσίες προσπάθεια τῶν ἀγροτῶν μας, ὑστερεῖ ἀκόμα σημαντικὰ ἐκείνης ποὺ πετυχαίνουν χώρες μὲ τὶς ἴδιες σχεδὸν μὲ μᾶς γεωφυσικῆς - κλιματολογικῆς συνθήκες, ὅπως ἡ Ἰταλία μὲ 186 κιλά κατὰ στρέμμα, ἡ Γιουγκοσλαβία μὲ 180 κιλά, ἡ Βουλγαρία μὲ 210 κιλά, γιὰ νὰ μὴν ἐπιχειρήσουμε σύγκριση μὲ τὴν Ἑλβετία μὲ τὰ 196 κιλά, τὴ Δ. Γερμανία μὲ τὰ 276 κιλά καὶ τὶς στρεμματικῆς ἀποδόσεις τοῦ Βελγίου, Δανίας, τῆς Ὀλλανδίας κλπ. ποὺ ξεπερνοῦν τὰ 350 κιλά κατὰ στρέμμα. Κατὰ συνέπεια ὑπάρχουν σοβαρὰ περιθώρια αὐξήσεως τῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως. Αὐτὸ ἄλλωστε βγαίνει καὶ ἀπὸ τὶς ἀποδόσεις ποὺ πετυχαίνουν, μεμονωμένοι σιτοπαραγωγοὶ μας στὴ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία καὶ ποὺ φτάνουν τὰ 250 καὶ 350 ἀκόμα κιλά.

Γενικὰ ἡ σιτοκαλλιέργεια, κατὰ τὴν τελευταία πρὸ τοῦ πολέμου δεκαετία καὶ τὴν μεταπολεμικὴ περίοδο, εἶχε μιὰν ἀνάπτυξη σημαντικὴ ἀπὸ κάθε πλευρὰ ἱκανοποιητικὴ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἐξασφάλιση τῆς σιταρκείας, ποὺ πρέπει νὰ θεωρηθῆ σὰν μεγάλης σημασίας ἐπίτευγμα ποὺ τὸ χρεωστᾶμε στὶς ἐπίμονες προσπάθειες καὶ τὶς θυσίες τῶν ἀγροτῶν μας, στὴ βοήθεια τῆς ἐπιστήμης, στὶς ἀλλαγές ποὺ συντελέστηκαν στὰ μέσα παραγωγῆς καὶ στὶς μεθόδους καλλιέργειας ἀλλὰ καὶ στὴν ἐνθάρρυνση τῶν ἀγροτῶν μας μὲ



τήν εφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς σιτοπροστασίας.

**Η** πολιτική τῆς σιτοπροστασίας, πού τὸ 1929 ὑποχρεώθηκε, ἔπειτα ἀπὸ σκληροὺς ἀγῶνες τῶν σιτοπαραγωγῶν μας, νὰ υἱοθετήσῃ ὁ Ἄλ. Παπαναστασίου καὶ πού τὴν ἀκολούθησαν, κατὰ κάποιον τρόπο, ὅλες οἱ μετέπειτα κυβερνήσεις πλὴν τῶν κυβερνήσεων Καραμανλῆ, ἦταν ἡ μόνη, ἡ ἀναγκαία λύση, πού ἀπαιτοῦσαν οἱ κοινωνικοοικονομικὲς ἐξελίξεις στὸν παραγωγικὸ χῶρο τῆς πατρίδας μας μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὴ διανομὴ τῆς γῆς. Καὶ τοῦτο γιατί ἡ ἀνάπτυξη τῆς σιτοκαλλιέργειας:

Δὲν ἀπαιτοῦσε ὅπωςδῆποτε μεγάλες ἐπενδύσεις καὶ ἔργα ὑποδομῆς.

Δὲν προϋπέθετε σοβαρὴ ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς καὶ μεγάλη βοήθεια στὰ διάφορα στάδια τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας.

Συνέβαλε σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν πρόχειρη καὶ χωρὶς σοβαρὲς προϋποθέσεις λύση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος, ὅπως ὀξύντατο παρουσιαζόνταν τοῦτο μὲ τὸν ἔρχαμὸ τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων ἀπὸ τὴ Μ. Ἀσία καὶ Θράκη, σὲ περίοδο μάλιστα πού ἡ οἰκονομία μας εἶχε ἔντονον τὸν χαρακτήρα τῆς κλειστῆς οἰκονομίας καὶ ἡ βιομηχανία μας, σὲ νηπιακὴ κατάσταση δὲν παρουσίαζε δυνατότητες ἀπορροφήσεως ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Διευκόλυνε νὰ ἀπαλλαγεῖ τὸ ἐμπορικὸ μας ἰσοζύγιον ἀπὸ τὸ τεράστιον ἀνοιγμα πού δημιουργοῦσαν οἱ, σὲ τεράστιον ὄγκον, εἰσαγωγὲς σταριοῦ.

Τέλος, ἡ ἀνάπτυξη τῆς σιτοκαλλιέργειας, ἀναγκαία διαρθρωτικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀγροτικῆς μας παραγωγῆς, συνέβαλε στὸ νὰ δημιουργηθεῖ μιὰ ἀξιόλογη κίνηση καὶ οἰκονομικὴ δραστηριότητα στὸ χωριό, κυρίως τὸ πεδινό, καὶ στὴν ἐπαρχιακὴ πόλιν μὲ εὐεργετικὴ ἐπίδραση στὴν ἀνάπτυξη τῆς ὅλης μας οἰκονομίας καὶ κυρίως τῆς ἐπαρχιακῆς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας. Ἔτσι ἓνα μεγάλο μέρος τῶν χωρικῶν μας συγκρατήθηκε, κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα στὰ χωριά τους καὶ περιορίστηκε σημαντικὰ τὸ ρεῦμα πῆς φυγῆς, πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα τῆς χώρας μας καὶ τὸ ἐξωτερικό.

Πέραν, ὅμως, ὅλων αὐτῶν καὶ γιὰ μιὰ πλεόν ὀρθὴ καὶ ἀντικειμενικὴ θεώρηση τοῦ προβλήματος, πρέπει νὰ δοῦμε ὅτι:

α) Ἄν καὶ ἡ ἐπέκταση τῆς σιτοκαλλιέργειας δὲν ἔγινε σὲ βάρος ἄλλων καλλιέργειῶν, πλεόν ἀποδοτικῶν, εἶναι γεγονός ὅτι ἐξασκοῦνται νὰ ἀπασχολεῖ ὑπολογίσιμες ἐκτάσεις πού εἶναι δυνατόν νὰ ἀξιοποιηθοῦν μὲ καλλιέργειες μεγαλυτέρας ἀκαθαρίστου στρεμματικῆς ἀποδόσεως.

β) Ἡ σιτοκαλλιέργεια ἀπασχολεῖ τὰ λιγότερα ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλη καλλιέργεια ἡμερομίσθια ἐτησίως. Κατὰ συνέπεια, μὲ τὸν μικρὸ μέσον κλῆρον πού διαθέτουν τὰ ἀγροτικά

μας νοικοκυριά καὶ τὴν τεράστια ὑπεροχὴ τῶν μικρῶν καὶ μέσων ἐκμεταλλεύσεων, πολὺ λίγο συμβάλλει στὴν ἀντιμετώπιση τῆς ὑποαπασχολήσεως στὴν ὑπαιθρον.

γ) Ἡ σιτοκαλλιέργεια καὶ μὲ τὶς στρεμματικὲς ἀποδόσεις, πού ὅπως ὑποστηρίζουμε μποροῦμε νὰ πετύχουμε, θὰ ἐξασκοῦνται νὰ δίνει μιὰ ἀπὸ τὶς μικρότερες προσόδους.

δ) Ἡ ἀπασχόληση τοῦ 1/3 περίπου τῶν καλλιεργουμένων ἐκτάσεων μὲ τὴ σιτοκαλλιέργεια δίνει στὴν ἀγροτικὴ μας οἰκονομία σαφὴ ἐκτατικὸ χαρακτήρα, μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα.

Οἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις γίνονται ὄχι γιὰ νὰ ἀποτελέσουν ἐρεῖσματα ἀνατροπῆς μιᾶς ὀρθῆς καὶ σωτήριας γιὰ τὴ χώρα μας πολιτικῆς, τῆς πολιτικῆς τῆς σιτοπροστασίας, ἀλλὰ γιὰ νὰ βοηθήσουμε στὴ χάραξη μιᾶς πλεόν συμφέρουσας, γιὰ τὴν οἰκονομία μας, τοὺς ἀγρότες μας, τοὺς ἴδιους τοὺς σιτοπαραγωγούς, πολιτικῆς. Γιατὶ εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς σιτοκαλλιέργειας καὶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἀγροτῶν μας σ' αὐτήν, πέραν τῶν λόγων πού ἀναφέραμε, ὀφείλεται κυρίως στὴν γενικώτερη ἀγροτικὴ καὶ οἰκονομικὴ πολιτικὴ πού ἀκολούθησαν μεταπολεμικῶς διάφορες κυβερνήσεις καὶ ἰδίως τοῦ Καραμανλῆ. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ, πολιτικὴ ὑποτελείας, τόσο στὸν τομέα τῆς ἐκτελέσεως ἔργων ἀξιοποιήσεως καὶ προστασίας τοῦ ἐδάφους καὶ προϊόντων, ὅσο καὶ στὸν τομέα τῶν σχέσεων μὲ ἄλλες χώρες καὶ κατὰ συνέπεια τῆς διαθέσεως τῆς παραγωγῆς, δημιουργοῦν ἀστάθεια καὶ κρίση σὲ ἄλλες καλλιέργειες, πλεόν προσοδοφόρες (βαμβάκι, φρούτα, ἐσπεριδοειδῆ κλπ.).

## II. Κόστος—τιμὲς—προστασία—εἰσόδημα.

### α) Κόστος

Τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ γεωργικοῦ προϊόντος καὶ στὴν προκειμένη περίπτωση τοῦ σταριοῦ, εἶναι ἡ συνισταμένη ὅλων τῶν παραγόντων τῆς παραγωγῆς πού μετέχουν στὴν καλλιέργεια, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων πού κινητοποιοῦνται ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ οἰκογένεια σὰν ἐνιαία παραγωγικὴ μονάδα.

Ποιό ὅμως εἶναι αὐτὸ τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ σταριοῦ μας καὶ ποιοὶ οἱ παράγοντες πού τὸ διαμορφώνουν;

Κανένας δὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι τὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ σταριοῦ στὴ χώρα μας, ὅπως καὶ τὸ κόστος παραγωγῆς ὅλων τῶν ἀγροτικῶν μας προϊόντων εἶναι πάρα πολὺ ὑψηλό. Καὶ ἀπὸ κανένα πλεόν δὲν ἀμφισβητεῖται ὅτι γι' αὐτὸ τὸ ὑψηλὸ κόστος παραγωγῆς δὲν εὐθύνεται, οὔτε ὁ ἀγρότης μας ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ γῆ μας, πού τόσο μᾶς ἀρέσει νὰ τὴν παρουσιάσουμε φτωχὴ.

Τὸ ὑψηλὸ κόστος παραγωγῆς τοῦ σταριοῦ μας ὀφείλεται:

Στὶς ὑψηλὲς τιμὲς πού οἱ σιτοπαραγωγοὶ μας προμηθεύονται τὰ μηχανήματα κατεργασίας τοῦ ἐδάφους (τρακτέρ, ἄροτρα κλπ.),



δπως και τὰ κάθε μηχανήματα που χρησιμοποιούν στην παραγωγική τους προσπάθεια.

Στις υψηλές τιμές των καυσίμων που χρησιμοποιούν για την κίνηση των μηχανημάτων τους.

Στις υψηλές τιμές των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων.

Στο υψηλό κόστος του χρήματος και την έλλειψη πιστοδότησή τους από την Α.Τ.Ε. (τόκοι, τόκοι υπερημερίας, ασφάλιστρα, προμήθειες κλπ.).

Στην έλλειψη βασικών έργων προστασίας του έδάφους από πλημμύρες, διαβρώσεις, κατακλύσεις κλπ.

Στο υψηλό κόστος ζωής κλπ.

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πάμπολλα παραδείγματα καταληστεύσεως των σιτοπαραγωγών μας. Αναφέρουμε όμως ένδεικτικά και για οίκονομία χώρου μόνο ένα:

Το 1960 ή καλλιεργηθείσα με σιτηρά (σιτάρι και δευτερεύοντα δημητριακά) έκταση ανήλθε σε 17.274.000 στρέμματα. Η ΑΤΕ χρηματοδότησε τις καλλιέργειες αυτές με 841.900.000 δρχ. (286.400.000 μετρητά, 552.900.000 αξία λιπασμάτων, 2.600.000 αξία φυτοφαρμάκων), ήτοι με 48,80 δρχ. κατά στρέμμα ή με 0,327 δρχ. κατά κιλό προϊόντος. Όμως, ή ίδια ή ΑΤΕ υπολογίζει το κόστος παραγωγής του σταριού για το 1960 σε 359 δρχ. το στρέμμα και με τους τόκους ενεργητικού κλπ. σε 462 δρχ. το στρέμμα, δηλαδή σε 2,40 δρχ. κατά κιλό παραχθέντος προϊόντος. Έτσι ή πιστοδότηση της σιτοκαλλιέργειας από την ΑΤΕ καλύπτει μόλις το 13,6% των απαραίτητων καλλιεργητικών δαπανών που και ή ίδια αναγνωρίζει. Αποτέλεσμα: Οι σιτοπαραγωγοί με τις ανύπαρκτες δυνατότητες υποχρεώνονται, για την αντιμετώπιση των καλλιεργητικών δαπανών, να καταφεύγουν στον τοκογλύφο που τους καταληστεύει.

Δυστυχώς, δεν έχουμε, εμείς τουλάχιστον, στη διάθεσή μας επίσημο υπολογισμό του κόστους παραγωγής του σταριού σε άλλες χώρες για να κάνουμε συγκεκριμένη σύγκριση και να φτάσουμε σε μη άμφισβητούμενα συμπεράσματα. Το κακό είναι ότι και για τη χώρα μας δεν υπάρχουν τέτοια ακριβή, από επίσημη πλευρά, στοιχεία. Γιατί ο υπολογισμός του κόστους ενός αγροτικού προϊόντος και στην προκειμένη περίπτωση του σταριού, δεν είναι δυνατόν να γίνει χωρίς μακροχρόνιους και συστηματικούς λογιστικούς υπολογισμούς με βάση και τους μεγάλους διαφορισμούς κόστους που παρουσιάζονται, από περιοχή σε περιοχή και καλλιεργητικά συστήματα. Ούτω και το χαρακτηριστικό παράδειγμα που αναφέραμε παραπάνω και ή συστηματική προσπάθεια που εκθέτουμε παραπάνω, έχουν μόνο ένδεικτική αξία.

Με βάση την απαραίτητη αυτή σημείωση, αναφέρουμε την προσπάθεια, που έγινε από μέρος μας, διακριβώσεως του κόστους παραγωγής σταριού με λογιστικούς υπολογι-

σμούς: α) για ένα στρέμμα καλλιεργούμενο με συνήθη μέσα (ζώα κλπ.) και β) για ένα στρέμμα έντατικά και, πλήρως, καλλιεργούμενο. Χρονική διάρκεια παρακολούθησεως: Τριετία. Περιοχές: Ανατολική Θεσσαλία, περιοχή Τρικάλων, περιοχή Γιδά, περιοχή Φαρσάλων.

Στην πρώτη περίπτωση υπολογίζοντας:

α) Ημερομίσθια για καθάρισμα χωραφιού, δύο άρώσεις, σπορά, σβάρνισμα, μεταφορά λιπασμάτων, ζιζανιοκτονία, θερισμό, τσερένιασμα, μεταφορά δεμάτων, θυμώνασμα, άλωνισμό, μεταφορά σταριού και άχυρου, δαπάνη συνολικής αξίας 240 δρχ.

β) Αξία σπόρου, λιπασμάτων (21-0-0, 16-0-0, 0-16-0 = 4-4-0), σάκκων, μεταφορών κλπ. συνολικού ύψους δρχ. 111.

γ) Γενικά έξοδα (φορολογία, ΟΓΑ, ΓΟΕΒ, τόκοι κυκλοφορούντος κεφαλαίου κλπ.) συνολικού ύψους 45 δρχ.

Έχουμε κόστος παραγωγής ενός στρέμματος 396 δρχ. και με τους τόκους ενεργητικού κλπ. 506 δρχ.

Στη δεύτερη περίπτωση υπολογίζοντας:

α) Κόστος δύο άρσεων με τρακτέρ, δισκοσβάρνισμα, σπορά με σπартική μηχανή, μεταφορά σπόρου, διασκόρπιση λιπασμάτων, ζιζανιοκτονία, θεραλωνισμό συνολικού ύψους 164 δρχ.

β) Αξία σπόρου, λιπασμάτων (οι ίδιες με την πρώτη περίπτωση ποσότητες κατά τύπους), ζιζανιοκτόνα, άποσβέσεις κλπ. συνολικού ύψους 99 δρχ.

γ) Γενικά έξοδα (τα ίδια με την πρώτη περίπτωση 45 δρχ., έχουμε κόστος παραγωγής ενός στρέμματος 308 δρχ. και με τους τόκους ενεργητικού κλπ. 418 δρχ.

### β) Τιμή - Προστασία

Η τιμή του σταριού, που με τόσους κόπους και στερήσεις των σιτοπαραγωγών μας παρήγαγε ή γή μας, απασχολεί κάθε χρόνο, στην περίοδο της έσοδείας το σύνολο του πληθυσμού. Και είναι φυσικό γιατί συνδέθηκε άμεσα με το εισόδημα 750.000 αγροτικών μας νοικοκυριών και με το κόστος διατροφής του λαού μας και κυρίως του φτωχού, που το ψωμί αποτελεί τη βάση της διατροφής του.

Εναντι μέσης σταθμικής τιμής σταριού 3,07 δρχ. κατά κιλό το 1956, ο σιτοπαραγωγός μας απήλαυσε: το 1957, 3 δρχ. κατά κιλό, το 1958, 3,04 δρχ. κατά κιλό, το 1959 2,72 δρχ. κατά κιλό, το 1960 2,70 δρχ. κατά κιλό, το 1961, 2,96 δρχ. κατά κιλό και το 1962, 3,04 δρχ. κατά κιλό.

Οι κάπως καλύτερες, συγκριτικά με το 1959 και 1960, μέσες σταθμικές τιμές που απήλαυσαν οι σιτοπαραγωγοί μας το 1961 και 1962, όφείλονται αποκλειστικά στους σκληρούς αγώνες των σιτοπαραγωγών του Θεσσαλικού κάμπου και της Μακεδονίας. Ο-



μως και πάλι εξακολουθούν να είναι χαμηλότερες εκείνων του 1956 και 1958. Και πέραν τούτου ή μείωση της μέσης σταθμικής τιμής κατά την τελευταία έπταετία συνοδεύεται από τον περιορισμό των προνομιακών τιμών, ουσιαστικό βήμα στην προσπάθεια που έκαναν οι κυβερνήσεις Καραμανλή να αποβάλουν το στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής από την δλη σιτική τους πολιτική.

Οι τιμές αυτές, γενικώς, δεν καλύπτουν το κόστος παραγωγής του σταριού μας, προϊόντος που με την καλλιέργειά του απασχολούνται το 70% των αγροτικών μας νοικοκυριών και το 30% των συνολικώς καλλιεργουμένων εκτάσεων. Διότι δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι ή μηχανοκαλλιέργεια με την οποία πετυχαίνουμε χαμηλότερο κόστος (2,80 κατά κιλό σύμφωνα με τον υπολογισμό μας), εφαρμόζεται σε όρισμένα μόνο διαμερίσματα και από σιτοπαραγωγούς των οποίων ο κλήρος υπερβαίνει κατά κανόνα τα 30 στρέμματα. Άλλα αυτοί δεν απολαμβάνουν την μέση σταθμική τιμή, γιατί δεν δικαιούνται προνομιακών τιμών. Παραδίδουν το σιτάρι τους με την τιμή ασφαλείας, 2,70 κατά κιλό, που όπωςδήποτε δεν καλύπτει το κόστος παραγωγής.

Είναι δε οι τιμές αυτές σημαντικά κατώτερες εκείνων που απολαμβάνουν οι σιτοπαραγωγοί πολλών άλλων ευρωπαϊκών χωρών και ιδιαίτερα χωρών της Ε.Ο.Κ.:

	1957 - 1958	1958 - 1959	1959 - 1960	1960 - 1961
Τουρκία	13.75	—	18.47	—
Έλβετία	15.28	15.33	15.66	15.10
Ίταλία	11.58	10.51	10.94	11.96
Γιουγκοσλαβία	11.06	10.87	10.—	10.30
Δ. Γερμανία	10.—	10.02	10.14	9.71
Βέλγιο	9.34	9.32	9.38	9.30
Έλλάδα	10.—	10.—	9.07	9.09
Όλλανδία	7.29	7.60	8.—	8.06
Γαλλία	7.—	6.85	7.46	7.70
Άγγλία	7.73	7.53	7.39	7.24

Πηγή: FAO — Τιμές: σε δολάρια για ποσότητα 100 κιλών.

Άπό τον παραπάνω πίνακα φαίνεται καθαρά πόσο πιο μικρή είναι ή τιμή που απολαμβάνει ο σιτοπαραγωγός μας. Και φαίνεται ακόμα και ή πτωτική πορεία που ακολούθησε έναντι της άνοδικής στις κύριες σιτοπαραγωγικές χώρες της ΕΟΚ, Γαλλία και Ίταλία.

Τέλος ή τιμή ασφαλείας που απολαμβάνει ο σιτοπαραγωγός μας είναι μόλις 0,30 δρχ. άνωτερη της διεθνούς τιμής και ή μέση σταθμική τιμή 0,64 δρχ. κατά κιλό. (Σύγκριση με αγορά Σικάγου, άνοιξη 1962, όπου ή τιμή σταριού ήταν 215 - 220 σέντς το μπουσέλ ήτοι 2,40 κατά κιλό).

Ή σιτοκαλλιέργεια, λοιπόν, που με τόσες θυσίες, σε μιá συνεχή και πολυετή προσπά-

θεια, άνάπτυξαν οι σιτοπαραγωγοί μας, που μάς εξασφαλίζει τη σιτάρκεια και διαφυλάσσει πολύτιμο συνάλλαγμα, που άξιοποιεί έδάφη άκατάλληλα στο 75% για όποιαδήποτε άλλη έτήσια καλλιέργεια και συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του έθνικού εισοδήματος, δέχεται προστασία, που κατά τους πλέον άυστηρούς υπολογισμούς δεν ξεπερνάει το 20%, όταν ή προστασία που δίνεται στο σύνολο σχεδόν των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μας προϊόντων — και όρθώς στις περισσότερες περιπτώσεις — είναι πάντοτε άνωτερη του 50%.

### γ) Εισόδημα

Με βάση τα άνωτέρω ο σιτοκαλλιεργητής μας των 20 στρεμμάτων, που είναι ο συνηθισμένος κλήρος στη χώρα μας και με μέση στρεμματική άπόδοση 150 κιλά περίπου κατά στρέμμα, άφου άφήρεσε 1.500 κιλά για άυτοκατανάλωση, σπορά κλπ., παρέδωσε την ύπόλοιπη ποσότητα στη συγκέντρωση με τιμή άσφαλείας και προνομιακή, και εισέπραξε:

Το	1958	δραχ.	4.750 —
Το	1959	»	4.660 —
Το	1960	»	4.220 —
Το	1961	»	4.480 —
Το	1962	»	4.510 —

(Μέχρι το 1960 υπολογισμός ΠΑΣΕΓΕΣ, για το 1961 και 1962 ο υπολογισμός δικός μας).

Γενικά και σύμφωνα με τους υπολογισμούς της ΠΑΣΕΓΕΣ, ή μείωση του εισοδήματος από τη σιτοκαλλιέργεια για την περίοδο 1956 - 62 ξεπέρασε τα δύομιση δισεκατομμύρια δρχ.

Άλλα σύμφωνα με τα έπίσημα στοιχεία, Στατιστικής Έπετηρίδος και ΑΤΕ, που συγκεντρώσαμε και διατυπώνουμε στον παρακάτω πίνακα, έχουμε:

Έτος	Παραγωγή	χιλ.	τόνοι
1958	1.786	»	—
1959	1.767	»	—
1960	1.692	»	—
1961	1.592	»	—

	Εισόδημα	έκατ.	δρχ.	
5.361	»	»	—	10.353%
1.064%	4.806	»	»	— 5.210%
4.244%	4.568	»	»	— 1.099%
6.030%	4.617	»	»	+

Μειώθηκε, δηλαδή, και συμφώνως προς τα έπίσημα στοιχεία, το εισόδημα από την σιτοπαραγωγή, κατά 743 έκατομμύρια δρχ. στην τετραετία 1958 - 61. Είναι δε ή μείωση αυτή του εισοδήματος, πολύ μεγαλύτερη εκείνης του όγκου παραγωγής που επέτυχαν οι τελευταίες κυβερνήσεις με τα μέτρα



πειθαναγκασμοῦ ποῦ ἐφάρμοσαν. Γιατὶ ἐνῶ ἡ μείωση τοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὴν τετραετία 1958 - 61 εἶναι 14% καὶ πλέον, ἡ μείωση τοῦ ὄγκου παραγωγῆς κυμαίνεται περὶ τὸ 11%.

Χωρὶς ὑπερβολή, οἱ τιμὲς ποῦ ἀπολαμβάνουν οἱ σιτοπαραγωγοὶ μας καὶ ἡ συνεχῆ μείωση τοῦ εἰσοδήματος, ποῦ προκαλεῖ ἡ ὅλη ἀντισιτιστικὴ πολιτικὴ, ἔχουν σὰν συνέπεια πᾶνω ἀπὸ 600.000 οἰκὸγένειες ἀγροτῶν - σιτοπαραγωγῶν τῆς χώρας μας (87% τοῦ συνόλου τῶν σιτοπαραγωγικῶν νοικοκυριῶν) νὰ ἀπολαμβάνουν, ἀπὸ τὴν ἀπασχόλησή τους στὴ βασικώτερη καλλιέργεια, εἰσόδημα ποῦ δὲν ξεπερνᾷ τὸ εἰσόδημα ποῦ πραγματοποιοῦν οἱ ἀγρότες στὶς πλέον ὑποανάπτυκτες περιοχὲς τῆς γῆς.

### III. Κύκλωμα—Σίτος—'Άλευρα—'Άρτος

#### α) Συγκέντρωση

Ἡ συγκέντρωση τοῦ σταριοῦ, κρατικὴ, διενεργεῖται ἀπὸ τὴν ΚΥΔΕΠ, συνεταιριστικῆς μορφῆς ὀργάνωση (ἀπὸ αὐτὲς ποῦ τελευταῖα πολυφόρτωσαν τὴν οἰκονομία μας καὶ γίνηκαν μὲ κύριο σκοπὸ νὰ στερήσουν τοὺς συνεταιρισμοὺς ἀπὸ τὸ κύριο περιεχόμενό τους), καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ πιὸ κάτω προβλήματα:

1) Ἐλλείψεως ἐπαρκῶν ὀργανώσεως (ἀριθμὸς συνεργειῶν παραλαβῆς, ἐπ'ἀνδρωσή τους μὲ τὸ ἀπαραίτητο προσωπικὸ κλπ.), μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀτέλειωτη καὶ ἐντελῶς ἀδικαιολόγητη ταλαιπωρία τῶν σιτοπαραγωγῶν μας, τὴν ἀπώλεια πολυτίμου χρόνου, ἐξόδων κλπ.

2) Ὑπερβολικοῦ κόστους συγκεντρώσεως καὶ μεταφορᾶς τοῦ σταριοῦ ποῦ ὀφείλεται στὶς ὑπέρμετρες καὶ ἄσκοπες δαπάνες ποῦ μόνον σὰν πολιτικὴ μποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν.

Τὸ κόστος αὐτὸ κυμαίνεται μεταξὺ 0,25 καὶ 0,30 δρχ. κατὰ κιλὸ, ὑπερβολικὰ ὑψηλὸ καὶ ἀπαραδέκτο. Ἀναγνωρίζεται δὲ ἀπὸ ὅλους ὅτι δημιουργεῖται πλέον θέμα ἐλέγχου καὶ θεωρεῖται βέβαιον, ὅτι ἀπὸ τὴ συμπίεσή του εἶναι δυνατὸ νὰ προκύψει οἰκονομία τουλάχιστον 0,10 δρχ. κατὰ κιλὸ.

3) Ἐλλείψεως ἐπαρκῶν ἀποθηκευτικῶν χώρων στοὺς τόπους παραγωγῆς μὲ συνέπεια τὴν καθυστέρηση τῆς συγκεντρώσεως, τὴν ταλαιπωρία τῶν σιτοπαραγωγῶν μας καὶ τὴν ἐπιβάρυνση τοῦ προϊόντος μὲ τὰ ἐξοδα τῶν ἄσκοπων, τουριστικῆς μορφῆς, μεταφορῶν του.

4) Σοβαρῶν ἀπωλειῶν ποῦ προκαλοῦνται λόγω ἐλλείψεως ὀργανώσεως κατὰ τὴν συγκέντρωση, μεταφορὰ καὶ ἀποθήκευση τοῦ προϊόντος.

5) Ἀδικαιολογήτων ἐπιβαρύνσεων μὲ τὰ μεσολαβητικὰ κέρδη τῶν Τραπεζῶν γιὰ τὰ κεφάλαια ποῦ διαθέτουν γιὰ τὴ συγκέντρωση καὶ πού, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἀνήκουν στὸν

Δημόσιο Προϋπολογισμὸ καὶ ἀπὸ τόκους ποῦ προεισπράττονται μὲ τὴ μέθοδο τῶν ἐγγυήσεων.

#### β) Ἐλευροποίηση

Ἡ ἄλευροποίηση γίνεται ἀπὸ δυὸ κατηγορίες ἀλευρομύλους, τοὺς χωρικοὺς (ποῦ ἐργάζονται μὲ ἀλεστικὸ δικαίωμα) καὶ τοὺς κυλινδρομύλους.

Οἱ ἀλευρόμυλοι ποῦ ἀνήκουν στὴν πρώτη κατηγορία εἶναι ἐγκατεστημένοι στὰ χωριά καὶ στὶς κωμοπόλεις καὶ ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἴδιους τοὺς σιτοπαραγωγούς καὶ γενικὰ τὸν ἀγροτικὸ μας πληθυσμὸ ἀλέθοντας τὸ αὐτοκαταναλισκόμενο σιτάρι. Ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς καὶ ἡ δυναμικότητά τους δὲν εἶναι γνωστὴ.

Οἱ ἀλευρόμυλοι τῆς δεύτερης κατηγορίας ἀλέθουν τὸ σιτάρι τοῦ ἐμπορίου μὲ τὸ ὁποῖο ἀρτοδοτεῖται ὁ ἀστικός, κυρίως, πληθυσμὸς. Εἶναι, γιὰ ὁλόκληρη τὴ χώρα μας, 87 συνολικῶς καὶ ἡ συνολικὴ ἡμερήσια ἀλεστικὴ δυναμικότητά τους φθάνει τοὺς 4.750 τόνους.

Ἡ χωροταξικὴ τους κατανομή, ἀπότοκος μιᾶς περιόδου ποῦ τὸ μεγάλο μέρος τῶν ἀναγκῶν μας σὲ σιτάρι καλύπτονταν μὲ εἰσαγωγές, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀντιοικονομικὴ. Τὸ 60% τῆς δυναμικότητάς της (2.830 τόννοι) βρίσκεται σὲ ἐπιλιμένα κέντρα καὶ ἀπὸ αὐτοὺς μόνον οἱ κυλινδρομύλοι δυναμικότητος 900 τόννων βρίσκονται σὲ ἐπιλιμένα κέντρα σιτοπαραγωγικῶν περιφερειῶν (Θεσσαλονίκη 460 τόννοι, Βόλος 260, Καβάλα 155, Ἄλεξανδρούπολη κλπ.).

Στὸ σύνολό τους οἱ κυλινδρομύλοι ποῦ διαθέτει ἡ χώρα μας εἶναι μικρὲς μονάδες (μέση ἡμερήσια ἀλεστικὴ δυναμικότης μονάδας 55 τόννοι) καὶ μόνον λίγοι εἶναι σοβαρὲς μονάδες, ἐγκατεστημένοι ὁμοῦ καὶ αὐτοὶ στὰ ἐπιλιμένα κέντρα, (Πειραιᾶς, Θεσσαλονίκη, Βόλος, Καλαμάτα, Χανιά). Ὁ μηχανικὸς τους ἐξοπλισμὸς, ἐκτὸς ἀπὸ λίγες ἐξαιρέσεις, εἶναι παλιὸς καὶ σὲ μεγάλο μέρος ἀκατάλληλος καὶ δουλεύουν, σχεδὸν στὸ σύνολό τους μὲ τὸ 40% τῆς δυναμικότητάς τους.

Κατὰ συνέπεια ἡ κατάσταση τῆς ἀλευροβιομηχανίας μας τόσο ἀπὸ ἀπόψεως χωροταξικῆς κατανομῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ λειτουργίας, εἶναι ἀντιοικονομικὴ, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὑψηλὸ κόστος ἀλευροποιήσεως, τὴν ἐπιβάρυνση παραγωγῶν καὶ καταναλώσεως καὶ τὴν πραγματοποίηση διαφορικῶν κερδῶν ἀπὸ τοὺς λίγους συγχρονισμένους ἀλευρομύλους πού, ὅπως εἶναι φυσικὸ, δὲν ἀποβαίνουν εἰς ὄφελος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἀλλὰ τῶν μεγάλων ἀλευροβιομηχανῶν.

#### γ) Ἐρτοποίηση

Ἡ ἄρτοποίηση γίνεται ἀπὸ 5.000 περίπου ἄρτοποιεῖα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν 8.000 περίπου ἄρτεργάτες, μὲ μέσον ὄρον ἡμερησίας παραγωγῆς μόλις 350 κιλά. Πρόκειται δη-



λαδή για μονάδες βιοτεχνικής μορφής, περιορισμένης δυναμικότητας που λειτουργούν και αυτές όπως και οι κυλινδρόμυλοι με μέρος μόνο της δυναμικότητάς των. Π.χ. στην περιοχή της πρωτεύουσας λειτουργούν πάνω από 700 άρτοποιεία με παραγωγή 700 - 800 χιλιάδες κιλά ημερησίως, ενώ η δυναμικότητά τους είναι πάνω από 2.500.000 κιλά.

Η κατάσταση αυτή και η έλλειψη οργάνωσης, έλεγχου και παρακολούθησης της άρτοποιήσεως έχουν σα συνέπεια την περιορισμένη απόδοση του αλευριού σε ψωμί και το άδικαιολόγητα υψηλό κόστος της άρτοποιήσεως που καταλήγει σε βάρος της καταναλώσεως και σε όφελος των μεγάλων επιχειρήσεων άρτοποιίας. Αδιάψευστη απόδειξη είναι ότι ο «άερας» άδειων λειτουργίας άρτοποιείων, κυρίως στην πρωτεύουσα, φτάνει τις άρκετες εκατοντάδες λίρες.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ το 1959, στη Θεσσαλονίκη, έκανε μια προσπάθεια που την παρακολούθησε και η κυβέρνηση και απόδειξε ότι είναι δυνατή η βελτίωση της ποιότητας του ψωμιού, ή αύξηση της αποδόσεως κατά 8 - 10% και ο περιορισμός των δαπανών άλευροποίησης.

\*\*\*

Γενικά, η λειτουργία του δλου κυκλώματος γίνεται με βάση ένα άπαρχαιωμένο και αντιοικονομικό σύστημα. Από τον τρόπο λειτουργίας του οι μεγάλοι ζημιούμενοι είναι και οι σιτοπαραγωγοί και οι καταναλωτές, και κερδισμένοι δλοι οι μεσάζοντες, κράτος, μεγάλοι άλευροβιομήχανοι και μεγαλοεπιχειρηματίες άρτοποιοί.

Το ίδιο κράτος, από τη λειτουργία του κυκλώματος, πορίζεται εκατοντάδες εκατομμύρια δρχ. έτησίως. Η ίδια η κυβέρνηση άναγνωρίζει ότι το 1960 το περίσσευμα που παρουσίαζε η δημοσιονομική διαχείριση του σίτου ήταν 35 εκατομμύρια. Το 1961 το περίσσευμα αυτό έφτασε τα 165 εκατομ. και ο επί των Οικονομικών Υπουργός στην εισηγητική του έκθεση επί του προϋπολογισμού του 1961 άναφέρει ότι 150 εκατομ. προερχόμενα από το κύκλωμα σίτος - άλευρα - άρτος, διατέθηκαν για την έπιδότηση του δάμβακος και των κτηνοτροφικών φυτών.

Κατά συνέπεια η ύψηλη τιμή του ψωμιού, δυσανάλογα και άδικαιολόγητα ύψηλη και ως προς την τιμή συγκεντρώσεως του σταριού μας, δέν πρέπει να άναζητείται στην τιμή του σταριού μας, όπως προσπαθεί να κάνει η Κυβέρνηση, μεταθέτουμε το θέμα. Οφείλεται βασικά στη λειτουργία του κυκλώματος σίτος - άλευρα - άρτος, στα παράνομα κέρδη μεγαλοαλευροβιομηχάνων και μεγαλοεπιχειρηματιών άρτοποιίας και στο τεράστιο πλεόνασμα που αφήνει στο Κράτος η κίνηση του λογαριασμού αυτού.

Και για να ρυθμισθεί ο άποφασιστικός αυτός παράγοντας, που λέγεται κύκλωμα και που τόσο καθοριστικά επεισέρχεται στη χά-

ραξη ενός μακροχρόνιου προγράμματος σιτικής πολιτικής, πρέπει η Κυβέρνηση να φέρει επί τέλους στο φώς της δημοσιότητας τον περίφημο αυτό λογαριασμό που επίμονα χρόνια τώρα άρνεϊται.

#### IV. Κυβερνητική πολιτική

Στην άρχή του άρθρου μας, άναπτύξαμε τους λόγους στους όποιους οφείλεται, κατά τη γνώμη μας, η αύξηση της σιτοκαλλιέργειας στη χώρα μας.

Η αύξηση αυτή συμπύπτει με την άνάπτυξη της σιτοκαλλιέργειας σε παγκόσμια κλίμακα και συμπλέκεται με τα προβλήματα που δημιουργεί η ύπαρξη τεράστιων άποθεμάτων σίτου διεθνώς.

Από 140 εκατομ. τόνοι που ήταν η μέση έτήσια παραγωγή σταριού κατά τα τελευταία προπολεμικά χρόνια, έφτασε το 1955 στους 206 εκατομ. τόνους και το 1960, παρά τα σκληρά μέτρα περιορισμού της, στους 243,4 τόνους. (Πηγή: Statistical Yearbook 1961).

Η αύξηση αυτή, έφ' όσον δέν άκολουθήθηκε από άνάλογη πολιτική αύξήσεως της καταναλώσεως, συνετέλεσε στη δημιουργία τεραστίων άποθεμάτων σίτου διεθνώς. Μόνο τα άποθέματα σίτου των ΗΠΑ ύπολογίζονται σε 30 εκατομ. τόνους περίπου έναντι των 4. εκατομ. τόνων προπολεμικά. Και πέραν τούτου η οίκονομία σίτου του λεγομένου δυτικού κόσμου δοκιμάζεται σήμερα και από τις άλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στον διεθνή πολιτικό χώρο με την έξάπλωση του σοσιαλισμού και την άλματώδη άνάπτυξη της οίκονομίας των σοσιαλιστικών χωρών (ΕΣΣΔ 40 εκατ. τόνους το 1938, 70 εκατ. τόνους το 1959, Κίνα 17,2 εκατ. τόνους το 1951, 31,4 εκατ. τόνους το 1959), όπως επίσης και από την άπελευθέρωση των άποικιακών λαών, την οίκονομική τους άνάπτυξη και την άποδέσμευσή τους από τον δυτικό κόσμο.

Η προσπάθεια περιορισμού της σιτοκαλλιέργειας, κυρίως στις ΗΠΑ, δέν απέδωσε κανένα σοβαρό άποτέλεσμα και η διατήρηση των άποθεμάτων στο αυτό ύψος άσκει πλέον άσφυκτική πίεση στην οίκονομία τους. Μόνη λύση κατά συνέπεια άπέμεινε ο περιορισμός της σιτοκαλλιέργειας στις, με όποιοδήποτε τρόπο, έξαρτώμενες χώρες και η αύξηση των έξαγωγών σταριού σ' αυτές (Ν. 480, Διεθνής Συμφωνία Σίτου κλπ.).

Αυτός είναι ο πυρήνας της πολιτικής της Κυβερνήσεως Καραμανλή, κυρίως από το 1958 και δώ, στο τεράστιο και έξαιρετικής σημασίας πρόβλημα της άναδιαρθρώσεως των καλλιεργειών και του περιορισμού της σιτοκαλλιέργειας. Κύριος σκοπός η άπορρόφηση των γεωργικών πλεονασμάτων των ΗΠΑ (σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι κλπ.), η άνακούφιση της οίκονομίας των.



Για τὸ σκοπὸ αὐτόν:

Διατηρεῖ τὸς ὑψηλοὺς εἰσαγωγικοὺς δασμοὺς στὰ διάφορα μηχανήματα κατεργασίας ἐδάφους, πού στὸ μεγάλο τους ποσοστὸ ἐξυπηρετοῦν τὴν σιτοκαλλιέργεια.

Παρέχει τὰ καύσιμα γιὰ τὴν κίνησή τους στὶς ἴδιες περίπου τιμὲς πού τὰ ἀγοράζουν οἱ κάτοχοι αὐτοκινήτων πολυτελείας ἢ λεωφορείων ἀστικῶν συγκοινωνιῶν.

Τοὺς προμηθεύει τὰ λιπάσματα σὲ τιμὲς κατὰ 50% ἀνώτερες ἀπὸ τὴ διεθνή τιμή, ὅπως καὶ τὰ διάφορα φυτοφάρμακα.

Πιστοδοτεῖ τὴν σιτοκαλλιέργεια μόνο μὲ τὸ 16% τῶν ἀναγνωριζόμενων ἀπὸ τὴν ΑΤΕ ἀναγκαίων καλλιεργητικῶν δαπανῶν καὶ μὲ ἐπιβαρύνσεις (τόκοι, τόκοι ὑπερμερίας, προμήθειες κλπ.) πολὺ μεγαλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων χωρῶν.

Περιορίζει τὴν παραπάνω ἀνεπαρκῆ πιστοδότηση σὲ ὀρισμένα γιὰ κάθε καλλιεργητὴ στρέμματα καὶ ἐπιβάλλει ἀναγκαστικὰ τὴν ἐκμετάλλευση σιτοκαλλιεργούμενων ἐκτάσεων μὲ ἄλλες καλλιέργειες ἀμφιβόλου ἀποδόσεως.

Μειώνει συνεχῶς τὴ μέση σταθμικὴ τιμὴ πού ἀπολαμβάνει ὁ σιτοπαραγωγὸς μας καὶ περιορίζει, μὲ σκοπὸ τὴν πλήρη κατάργηση, τὶς προνομιακὲς τιμὲς πού ἀπολάμβαναν οἱ μικροσιτοκαλλιεργητὲς μας πού ἀποτελοῦν τὸ μεγάλο ποσοστὸ τῶν σιτοπαραγωγικῶν μας νοικοκυριῶν.

Δὲν ὀργανώνει καὶ δὲν συστηματοποιεῖ τὴν ὅλη διαδικασία τῆς συγκέντρωσης ἔτσι πού ὁ σιτοπαραγωγὸς μας νὰ ταλαιπωρεῖται, νὰ χάνει πολὺτιμο χρόνο καὶ νὰ ὑποβάλλεται σὲ περιττὲς δαπάνες.

Προεισπράττει μεγάλο μέρος τῶν χορηγηθέντων ἀπὸ τὴν ΑΤΕ πάσης φύσεως δανείων σὲ τρόπο ὥστε τὸ 50% καὶ πλέον τῆς ἀξίας τοῦ παραδιδόμενου στὴ συγκέντρωση προϊόντος νὰ μὴν περιέρχεται στὸν παραγωγό, κλπ.

Τὰ μέτρα αὐτὰ πού στὴν κυριολεξία εἶναι μέτρα διωγμοῦ τῆς σιτοκαλλιέργειας καλύπτονται ἀπὸ ἓνα δῆθεν πρόγραμμα ἀναδιάρθρωσης τῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ τύχη τῶν προγραμμάτων αὐτῶν, πού κάθε τόσο ἐξαγγέλλονται, εἶναι ἀπὸ πρὶν γνωστή: ἀποτυχαίνουν μὲ ἀκρίβεια μαθηματικὴ. Καὶ ἀποτυχαίνουν γιὰ τὴν χώρα μας ἢ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, μὲ τὸν χαρακτήρα πού ἔχει ἡ ἀγροτικὴ μας οἰκονομία, τὴν κοινωνικὴ κατανομή τῆς γῆς κλπ., εἶναι ἓνα σύνθετο πρόβλημα πού ἡ λύση του δὲν πετυχαίνεται μὲ πρόχειρα, σπασμωδικὰ καὶ ἀστυνομικοῦ χαρακτήρα μέτρα. Ἡ ἀναδιάρθρωση, πού γιὰ τὴν χώρα μας ἀποτελεῖ ἀνάγκη, ἀποτελεῖ προσπάθεια μακρᾶς διαδικασίας καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐξασφάλιση προϋποθέσεων πού θὰ ἐπιτρέπουν τὴν παραγωγή προϊόντων ὑψηλῆς ἐλαστικότητας καὶ ὑψηλοῦ κόστους, πού δέχονται ἄμεσα τοὺς ἐπιπλοῦς τῆς διεθνούς ἀγορᾶς.

Προϋποθέτει δηλαδή ἡ ἀναδιάρθρωση:

1) Ἐπισταμένη ἔρευνα τοῦ παραγωγικοῦ χώρου γιὰ νὰ διαπιστωθεῖ ἡ καταλληλότητα τοῦ ἐπὶ μέρος ἐδάφους γιὰ καλλιέργειες πλέον ἀποδοτικές.

2) Ἴσχυρὲς ἐπενδύσεις καὶ κατασκευὴ τῶν ἀπαραίτητων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων προστασίας τοῦ ἐδάφους, ἀρδεύσεων κλπ. Ἐπέκταση τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ στὴν ὕπαιθρο. Ἐξασφάλιση τοῦ ἀπαραίτητου τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ κλπ.

3) Συμπύεση τοῦ κόστους παραγωγῆς ὄχι σὲ βάρος τοῦ ἐλαχίστου καθαροῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος, ὅπως γίνεται σήμερα, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξάλειψη τῶν συντελεστῶν πού τὸ συγκροτοῦν.

4) Ἐπαρκῆ πιστοδότηση τῆς καλλιεργητικῆς προσπάθειας μὲ μεσοπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα δάνεια μὲ χαμηλοὺς τόκους.

5) Ἐξασφάλιση τῆς ἀπαραίτητης τεχνικῆς βοήθειας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καθοδήγησης.

6) Τέλος, προϋποθέτει τὴν ἐπίλυση τοῦ τεράστιου προβλήματος τῆς διαθέσεως καὶ τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων τῶν ὁποίων τὴν καλλιέργεια προωθεῖ τὸ πρόγραμμα ἀναδιάρθρωσης.

Ἄν δὲν ἐξασφαλιστεῖ αὐτὴ ἢ τελευταία προϋπόθεση, πού μόνο μὲ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς ἐθνικᾶς συμφέρουσας ἐξαγωγικῆς καὶ γενικώτερα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καλῶν σχέσεων μὲ δλους τοὺς λαοὺς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλιστεῖ, εἶναι ἀδύνατο νὰ προχωρήσουμε σταθερὰ στὴν πραγματοποίηση τῆς ἀναδιάρθρωσης, δσα μέτρα πειθαναγκασμοῦ κι' ἂν λάβει ἡ Κυβέρνηση.

Ἐποστηρίζουμε δηλαδή ὅτι ἡ ἀναδιάρθρωση, πού μόνο μὲ τὶς παραπάνω προϋποθέσεις εἶναι δυνατό νὰ γίνει, ἀποτελεῖ γιὰ τὴν χώρα μας πρόβλημα ζωῆς. Γιατὶ ὅπου τὸ παραγωγικὸ καὶ ἰδιαίτερα τὸ καλλιεργούμενο ἔδαφος δημιουργεῖ ἀντικειμενικὰ στενότητα γῆς, ὅπως στὴν χώρα μας ὅπου ὁ μέσος κλῆρος δὲν ξεπερνάει τὰ 36 στρέμματα, ἐκεῖ μόνο ἡ στροφὴ στὴν ἐντατικὴ καλλιέργεια, μὲ τὴν ἐφαρμογὴ βελτιωμένων μεθόδων καλλιέργειας καὶ ἐκμετάλλευσης καὶ ἡ παράλληλη ὀργάνωση ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἐδαφοπονίας εἶναι δυνατό νὰ ἐξουδετερώσουν σὲ κάποιο βαθμὸ τὴ στενότητα τοῦ εἰσοδήματος.

**Α**ν σὲ μᾶς ἡ ἀναδιάρθρωση δὲν πραγματοποιεῖται, ἢ ὅπως ἰσχυρίζεται ἡ Κυβέρνηση πραγματοποιεῖται μὲ πολὺ βραδὺ ρυθμό, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται στὴν ἀπροθυμία, τὴν ἐπανάπαυση καὶ τὴν ὀπισθοδρομικότητα τῶν ἀγροτῶν μας, ὅπως ὑποστηρίζει καὶ πάλι ἡ Κυβέρνηση, ἀλλὰ στὴν πολιτικὴ πού ἡ ἴδια ἀκολουθεῖ.

Δὲν ἐπένδυσε ἡ Κυβέρνηση τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν μεγάλων ἔργων πού θὰ ἐξασφάλιζαν καὶ θὰ ἀξιοποιούσαν τὸ ἔδαφος καὶ τὴν παραγωγή. Τὴν ἔλλειψη τῶν



ἔργων αὐτῶν τὴν πλήρωσε ἰδιαίτερα ἐφέτος πολὺ ἀκριβὰ ἢ οἰκονομία μας.

Δὲν πῆρε κανένα μέτρο συμπίεσεως τοῦ τρομερὰ καὶ ἀπαράδεκτα ὑψηλοῦ κόστους παραγωγῆς.

Δὲν ἐξασφάλισε τὴν μὲ οἰκονομικοὺς ὄρους πιστοδότηση τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας δὲν προχώρησε στὴν ἐθνικὰ συμφέρουσα ρύθμιση τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν μὲ πολυετὴ ἀναστολή καὶ ἄφησε τοὺς παραγωγοὺς στὴ διάθεση τοῦ τοκογλυφικοῦ κεφαλαίου.

Ἐνθαρρύνει μὲ κάθε τρόπο τὸ μεγαλεμπόριο καὶ τὸ κεφάλαιο στὴν ἐπιδρομὴ του στὴν ἀγροτικὴ παραγωγή καὶ κυρίως στὸν τομέα τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας τῆς ἀγροτικῆς μας παραγωγῆς.

Ἐπιτρέπει τὴν εἰσαγωγή ἀγροτικῶν προϊόντων ποὺ παράγει ἡ χώρα μας καὶ δὲν ἔλυσε, τὸ πρόβλημα τῆς διαθέσεως τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων καὶ τῆς τιμῆς των καὶ δὲν ἐξασφάλισε κατὰ συνέπεια τὸ οἰκονομικὸ ἀποτέλεσμα.

Περιορίστηκε μόνο, πέραν τῶν ἀντιαγροτικῶν καὶ ἀστυνομικοῦ χαρακτήρα μέτρων ποὺ παραπάνω ἀναφέραμε, σὲ διατυπώσεις ἀποφάσεων καὶ προγραμμάτων ποὺ καὶ ἡ ἴδια ἀμέσως ἐγκαταλείπει, σὲ ἐκπομπές καὶ κείμενα προπαγανδιστικοῦ χαρακτήρα καὶ σὲ περιορισμένη ἐπιδότηση ὀρισμένων καλλιεργειῶν (βαμβακιοῦ, κτηνοτροφικὰ φυτὰ), ποὺ μόνο τὰ εἰρωνικὰ σχόλια τῶν ἀγροτῶν μας καὶ τὸ μῖσος τους προκαλοῦν.

Ἔτσι ὁμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνει ἀναδιάρθρωση. Γιατὸ καὶ ἡ σιτοκαλλιέργεια, παρ' ὅλα ὅσα ἀναφέραμε στὸ κεφάλαιο «καλλιέργεια - παραγωγή» καὶ ποὺ οἱ ἀγρότες μας ξέρουν καλύτερα ἀπὸ μᾶς, ἀποτελεῖ γι' αὐτοὺς καταφύγιο. Τοὺς ἐξασφαλίζει, τὸ λιγότερο, τὸ ψωμί τῆς χρονιάς τους, ἕνα ἐλάχιστο εἰσόδημα, ἴσα-ἴσα νὰ διατηροῦνται στὴ ζωὴ.

## V. Τί μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γίνει

Τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ σιτοπαραγωγή τὰ ἐκθέσαμε, ὅσο μᾶς ἦταν δυνατό, στὰ ἐπὶ μέρους κεφάλαια. Γενικὰ τὸ ὄλο σιτικὸ πρόβλημα ἐμφανίζεται μὲ διπλὴ προοπτικὴ.

Τὴν βραχυχρόνια προοπτικὴ, ποὺ περιορίζεται στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐτήσιων προβλημάτων τῆς σιτοπαραγωγῆς (δανειοδότηση, συγκέντρωση, τιμὴ ἀσφαλείας, προνομιακὲς τιμές κλπ.) καὶ τοῦ κυκλώματος (τιμὴ ψωμοῦ κλπ.), καὶ τὴ μακροχρόνια προοπτικὴ. Αὐτὴ τοποθετεῖ τὸ ὄλο πρόβλημα τῆς σιτοκαλλιέργειας μέσα σ' ἕνα, μακρὰς διάρκειας πρόγραμμα ἀναδιάρθρωσεως τῶν καλλιεργειῶν καὶ ἐντατικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ καλλιεργουμένου ἐδάφους, κυρίως τῶν μεγάλων πεδινῶν διαμερισμάτων, τὴν ἐνίσχυση τῆς σιτοκαλλιέργειας γιὰ αὐξηση τῶν ἀ-

ποδόσεων μὲ παράλληλη συμπίεση τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ τὴν ὀριστικὴ, πρὸς ὄφελος παραγωγῶν καὶ καταναλώσεως, ρύθμιση τῶν προβλημάτων ποὺ δημιουργεῖ ἡ λειτουργία τοῦ κυκλώματος σίτος - ἄλευρα - ἄρτος.

### α) Βραχυχρόνιο πρόγραμμα

Ἡ ἰδιαίτερη ὀξύτητα μὲ τὴν ὁποία παρουσιάζεται ἐφέτος, τὸ σιτικὸ ἐπιβάλλει:

1) Τὴν ἔγκαιρη ἐξαγγελία τῶν μέτρων τῆς Κυβερνήσεως.

2) Τὸν καθορισμὸ τιμῆς ἀνώτερης τῆς περυσινῆς.

3) Τὸν καθορισμὸ προνομιακῶν τιμῶν μεγαλύτερων τῶν περυσινῶν καὶ μὲ δικαίωμα παραδόσεως μ' αὐτὲς ἀπὸ παραγωγοὺς τῶν 7 μέχρι καὶ 50 στρεμμάτων.

Τὰ παραπάνω ἐπιβάλλονται γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστοῦν οἱ αὐξημένες, λόγω τῆς θεομηνίας, καλλιεργητικὲς δαπάνες καὶ γιὰ νὰ ἐξουδετερωθεῖ ἐν μέρει τὸ μειωμένο, λόγω τοῦ μικροῦ ὄγκου παραγωγῆς, εἰσόδημα.

4) Τὴν εἰσαγωγή σταριοῦ, γιὰ τὴν κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος ποὺ δημιουργεῖ ἡ μειωμένη παραγωγή, μὲ ἀνταλλαγές μὲ ἄλλα γεωργικὰ μας προϊόντα.

5) Τὴν ἐνίσχυση τῶν σιτοπαραγωγῶν ποὺ κατεστράφη ἢ καλλιέργειά τους.

6) Τὴν ἄμεση καταβολὴ τῆς ἀξίας τῆς παραδιδομένης στὴ συγκέντρωση ποσότητας σταριοῦ.

7) Τὴν δημοσίευση τοῦ λογαριασμοῦ σίτος - ἄλευρα - ἄρτος γιὰ μιὰ ὑπεύθυνη διερεύνηση καὶ συζήτηση μὲ σκοπὸ τὴν μείωση τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τιμῆς σταριοῦ καὶ τιμῆς ψωμοῦ.

8) Τὴν ρύθμιση τῶν χρεῶν τῶν ἀγροτῶν μας πρὸς τὴν ΑΤΕ καὶ τὸ Δημόσιον.

### β) Μακροχρόνιο πρόγραμμα

Τὰ παραπάνω μέτρα πρέπει νὰ ἐνταχθοῦν στὸ μακροχρόνιο πρόγραμμα ἐπιλύσεως τοῦ ὄλου σιτικοῦ προβλήματος. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ καθορίζει ὅτι:

1) Μέσα σ' ἕνα γενικώτερο πρόγραμμα ἐπιστημονικῆς καὶ ὀρθολογιστικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ καλλιεργουμένου ἐδάφους, ποὺ θὰ ἀποβλέπει στὴ δημιουργία πρωτοφανοῦς παραγωγῆς ὑψηλῆς στρεμματικῆς ἀποδόσεως καὶ ποὺ θὰ στηρίζεται σὲ μεγάλες συγκεντρωμένες μονάδες τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ, πρέπει νὰ καθοριστοῦν οἱ ζῶνες καὶ οἱ περιοχές ποὺ κρίνονται κατάλληλες γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ σίτου. Αὐτὸ ὁμως σημαίνει:

α) τὴν ἐκτέλεση τῶν ἀπαραίτητων μεγάλων ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων προστασίας καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐδάφους, ἀντιπλημμυρικά, ἀντιδιαβρωτικά, ἀρδευτικά, ἀποχετευτικά, ἰσοπεδώσεως καὶ ἀποστραγγίσεως γιὰ νὰ εἰ-



ναι δυνατή ή κατά τούς χειμερινούς μήνες ανάπτυξη τών πρώιμων σπαρτών.

β) Τήν συστηματική μελέτη από έδαφολογικής και οικονομικής πλευράς τών ζωνών που θα αναπτυχθεί ή σιτοκαλλιέργεια με προσδιορισμό τών καταλληλοτέρων ποικιλιών, τύπων λιπασμάτων κλπ.

γ) Τήν ενίσχυση τών συνεταιριστικών οργανώσεων και τήν με κάθε τρόπο ενθάρτυση τους για τήν προμήθεια τών απαραίτητων μηχανικών μέσων κοινής καλλιέργειας, διαμορφώσεως και συντηρήσεως του έδαφους.

2) Να ληφθούν δλα τὰ μέτρα, μέσα στις δυνατότητες που υπάρχουν σήμερα, για να αύξηθεί ή μέση στρεμματική απόδοση στο ύψος που επιτρέπουν οί γεωφυσικές και κλιματολογικές συνθήκες τής χώρας μας και να συμπίεσθει τὸ ἀπαράδεκτα ὑψηλὸ κόστος παραγωγῆς. Καί αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνεϊ:

α) Με τήν πιστοδότηση τής σιτοκαλλιέργειας με ποσὸ που θα καλύπτει ἀρχικὰ τὸ 70% τών ἀπαραίτητων καλλιεργητικῶν δαπανῶν και που προοδευτικὰ θα φτάσει στο 100%, για κείνους που τὸ ἔχουν ἀνάγκη, με τόκο ὄχι ἀνώτερο του 5% και χωρίς ἄλλες ἐπιβαρύνσεις (τόκοι ὑπερημερίας κλπ.) και να ἐφαρμοσθεῖ για δλους τούς συναλλασσόμενους με τήν Τράπεζα τὸ ἀτομικὸ διδλάριο.

β) Να ἐνισχυθεῖ ή σιτοκαλλιέργεια με τήν χορήγηση τών κατάλληλων λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων σε τιμές ὄχι ἀνώτερες ἀπὸ τις διεθνείς και να ἐξασφαλισθεῖ ή ἐπιστημονική συμπαράσταση και καθοδήγηση τών σιτοκαλλιεργητῶν μας.

γ) Να ἀνατεθεῖ στις συνεταιριστικές οργανώσεις, με ἀνάλογη ἐνίσχυση, ή σποροπαραγωγή.

δ) Να ἀπαλλάσσονται οί συνεταιρισμοί και οί ἀγρότες μας ἀπὸ κάθε δασμὸ στὰ εἰσαγόμενα μηχανικὰ μέσα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ και να ἐπιδοδοῦνται τὰ μηχανικὰ μέσα ὁμαδικῆς κατεργασίας (συνεταιρισμοί) ἀπὸ τὸ κράτος μέχρι 25%. Τὸ ἴδιο πρέπει να ἰσχύει και για τὰ καύσιμα.

Με τήν πραγματοποίηση τών παραπάνω εἶναι βέβαιο πὼς και στην περίπτωση ἀκόμα που ὁ καθορισμὸς τών ζωνών σιτοκαλλιέργειας θα συνεπάγετο τὸν περιορισμὸ τής σιτοκαλλιεργουμένης ἐκτάσεως στὰ 8 ἑκατομμ. στρέμματα, ὅπως ὑπολογίζεται, ή αὔξηση τής μέσης στρεμματικῆς ἀποδόσεως μέχρι και 200 κιλά τὸ στρέμμα, ὕψος που δὲν πρέπει να θεωρεῖται τολμηρό, θα ἐξασφάλιζε και πάλι τὸν ὄγκο τής σημερινῆς παραγωγῆς (1.600.000 ἕως 1.700.000 τόνοι σιτάρι) δηλαδή τή σιτάρκεια. Καί πέραν τούτου ή πραγματοποίηση τών παραπάνω θα σημαίνει μεγάλη μείωση τών καλλιεργητικῶν δαπανῶν. Ὑπολογίζοντας δὲ και τήν αὔξηση τής στρεμματικῆς ἀπόδοσης θα ἔχουμε σοβαρὴ συμπίεση τοῦ κόστους παραγωγῆς.

3) Παράλληλα με τὰ παραπάνω να ἐφαρ-

μοσθεῖ σταθερὸ πρόγραμμα προστασίας πῆς σιτοκαλλιέργειας που να στηρίζεται:

α) Στὸν καθορισμὸ τιμῆς ἀσφαλείας που να καλύπτει τὸ κόστος παραγωγῆς και να ἀφήνει περιθώριο ἱκανοποιήσεως τών σιτοκαλλιεργητῶν μας με ἀπεριόριστη συγκέντρωση.

β) Στὴ διατήρηση τών προνομιακῶν τιμῶν μέχρις ὅτου ή γενικώτερη ἀναδιάρθρωση δώσει τὴ δυνατότητα ἀντικαταστάσεως τοῦ εἰσοδήματος που δίνει ή πολιτικὴ τών διαφορικῶν τιμῶν.

γ) Ἀνάθεση τής συγκεντρώσεως τοῦ σίτου στις συνεταιριστικὲς οργανώσεις, ἀντὶ τής ΚΥΔΕΠ. Ὁργάνωση και ἀπλούστευση τής ὅλης διαδικασίας τής συγκεντρώσεως και διερεύνηση για ἐξάλειψη τών περιττῶν δαπανῶν.

δ) Ἐνίσχυση τών συνεταιριστικῶν οργανώσεων για τήν ἀνέγερση σιταποθηκῶν χωρητικότητος ἴσης τουλάχιστον με τὴ διακινούμενη ἀπὸ κάθε κοινότητα ποσότητα.

4) Να διερευνηθεῖ τὸ κύκλωμα σίτος - ἄλευρα - ἄρτος και να ρυθμισθοῦν τὰ ποικιλόμορφα προβλήματα που παρουσιάζει ή ἀλευροποίηση - ἀρτοποιήση, ἦτοι:

α) Να ἐπιδιωχθεῖ ή συμφέρουσα χωροταξικὴ διάρθρωση τής ἀλευροβιομηχανίας μας με τὴ σταδιακὴ μεταφορὰ τών ἐπιλιμενίων ἀλευροβιομηχανιῶν στὰ σιτοπαραγωγικὰ κέντρα.

β) Να ἀνανεωθεῖ τμηματικὰ ὁ τεχνικὸς ἐξοπλισμὸς τών κυλινδρομύλων μας και να ἀναδιοργανωθεῖ ὁ ὅλος τρόπος λειτουργίας των.

γ) Να διερευνηθοῦν τὰ ἔξοδα ἀλευροποιήσεως και τὰ ποσοστὰ κέρδους τών ἀλευροβιομηχανῶν και να ἐξαλειφθοῦν οί συντελεστὲς τών διαφορικῶν κερδῶν.

δ) Να μελετηθεῖ τὸ ὅλο σύστημα τής ἀρτοποιήσεως ἀπὸ ἐπιτροπὴ στην ὁποία να συμμετέχουν ἀπαραίτητα και οί ἐργαζόμενοι (ἀτσοποιοί, ἀρτεργάτες) με σκοπὸ τήν καλύτερη ὁργάνωση τής ἀρτοποιήσεως, τήν καλύτερευση τής ποιότητας τοῦ ψωμιοῦ και τήν πραγματοποίηση οἰκονομιῶν.

\*\*\*

Με τὰ μέτρα που προτείνουμε εἶναι δυνατόν να πετύχουμε:

Μείωση τής σιτοκαλλιεργουμένης ἐκτάσεως κατὰ 2.5 - 3 ἑκατομμ. στρέμματα και ἀπόδοση τής γῆς σε καλλιέργειες πλέον ἀποδοτικές, αὔξηση τής μέσης στρεμματικῆς ἀποδόσεως μέχρι και 200 κιλά και κατὰ συνέπεια διατήρηση τοῦ σημερινοῦ ὕψους ἐτήσιας παραγωγῆς, δηλαδή τής σιτάρκειας.

Ἐξάλειψη τών συντελεστῶν που συγκροτοῦν τὸ σημερινὸ ἀπαράδεκτα ὑψηλὸ κόστος παραγωγῆς και κατὰ συνέπεια συμπίεση τοῦ κόστους και αὔξηση τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τών σιτοπαραγωγικῶν μας νοικοκυριῶν.

Ρύθμιση τών ποικιλόμορφων προβλημάτων του κυκλώματος σίτος - άλευρα - άρτος, έξάλειψη τών περιττών δαπανών και τών παράνομων κερδών με άποτέλεσμα: ύψηλότερη τιμή σταριού — χαμηλότερη τιμή ψωμιού.

Ή σιτοκαλλιέργεια μπορεί να γίνει και στη χώρα μας μιá άρκετά ίκανοποιητική, για

τούς άγρότες μας και την οίκονομία μας, καλλιέργεια. Ή χαρακτηρισμός της σαν παθητικής καλλιέργειας δείχνει τó λιγότερο περιφρόνηση στις θυσίες τών άγροτών μας, στην προσπάθεια τής έπιστήμης και στην πρόοδο που πραγματοποιήθηκε κατά την τελευταία τριακονταετία.



## ΤΙ ΚΟΣΤΙΖΟΥΝ ΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ

Ή βρετανική έπιθεώρηση «Labour Research» στο τεύχος της του περασμένου Άπριλίου δίνει μιá ανάγλυφη εικόνα για τó μέγεθος τών εξοπλισμών, και του τί θά μπορούσε να πραγματοποιηθεί αν τά ποσά αυτά δαπανόντουσαν για ειρηνικά και χρήσιμα έργα.

Ίδου ή σύγκριση :

Τά ποσά δίνονται σε έκατομμύρια στερλίνες.

Ύποβρύχιο «Πόλαρις»	50	Γραμμή του Μετρό Βικτώρια	56
Άτομικό ύποβρύχιο	20	10 νέα νοσοκομεία τών 500 κλιν.	20
Βομβαρδιστικό με πτέρυγες σε σχήμα δέλτα	1	200 ήλεκτρικοί σιδηρόδρομοι	18
Άεροσκάφος «Μπουκανήρ»	0,8	Σχέδιο κατασκευής γεφυρών επί του ποταμού Φόρτ	16
Τηλεκατευθυνόμενο βλήμα «Μπλουντχάουντ»	0,035	7 σχολεία μέσης εκπαίδευσης	1
Νέο μεταγωγικό άεροσκάφος VVS 2	2	1300 τρακτέρ	0,8
Χρηματοδότηση του «Μπλιού Στρήκ»	84	1000 ήλεκτρικά ψυγεία	0,035
Χρηματοδότηση του «Μπλιού Ούώτερ»	25	1000 κατοικίες	2
		Σχέδιο του μεγάλου θερμοηλεκτρικού σταθμού τής Σκωτίας	100
		Κόστος κατασκευής τής νέας πόλεως Πέτερλη	9